

De Taalunie in 2001 en 2002

Een tussenbalans

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 1
1. Over de Nederlandse Taalunie	
1.1 De opdracht	p. 2
1.2 De structuur	p. 2
1.3 De beleidsterreinen	p. 2
2. De Nederlandse Taalunie in 2001	
2.1 Taal	p. 5
2.2 Onderwijs binnen het taalgebied	p. 7
2.3 Onderwijs buiten het taalgebied	p. 8
2.4 Cultuur	p. 10
2.5 Communicatie	p. 12
2.6 De Raad	p. 13
3. De Nederlandse Taalunie in 2002	
3.1 Algemeen	p. 14
3.2 Taal	p. 14
3.3 Onderwijs binnen het taalgebied	p. 15
3.4 Onderwijs buiten het taalgebied	p. 17
3.5 Cultuur	p. 18
3.6 Communicatie	p. 18
3.7 De Raad	p. 19
4. Begroting 2001 versus begroting 2002	p. 20
Bijlage: Besluiten Comité van Ministers	p. 23
Meer informatie over de Nederlandse Taalunie	p. 27

Inleiding

In deze 'Tussenbalans' vindt u een beknopte weergave van de belangrijkste Taalunie-activiteiten in 2001 en 2002.

De informatie is gebaseerd op twee uitvoerige beleidsdocumenten: het Jaarverslag over 2001 en het Actieplan 2002. Die stukken hebben de structuur van een database en zijn vooral bestemd voor degenen die nauw bij de ontwikkeling van het Taaluniebeleid betrokken zijn. Ze worden niet op grote schaal verspreid.

De 'Tussenbalans' richt zich tot een breder publiek: allen die in de Taalunie en haar werkterreinen – de Nederlandse taal en de taalgebonden cultuur van Nederland en Vlaanderen – geïnteresseerd zijn. Overigens zijn het volledige Jaarverslag 2001 en Actieplan 2002 beschikbaar voor iedereen die meer wil weten over het Taaluniebeleid. U kunt de documenten opvragen bij het algemeen secretariaat van de Taalunie.

Deze 'Tussenbalans' is als volgt opgebouwd. In het hoofdstuk 'De Taalunie in 2001' vindt u de belangrijkste resultaten die in het afgelopen jaar zijn bereikt. Het hoofdstuk 'De Taalunie in 2002' gaat in op het beleid en de geplande acties in het lopende jaar. Beide hoofdstukken hebben een opsommend karakter: ze behandelen wat de Taalunie *doet*. De opsomming pretendeert geenszins volledig te zijn, het gaat steeds om accenten en de meest markante gebeurtenissen of acties. Het inleidende hoofdstuk, 'Over de Nederlandse Taalunie', biedt algemene achtergrondinformatie over het waarom van het Taaluniebeleid. Lezers die nog niet zo met de Taalunie vertrouwd zijn, kunnen hier terecht om een idee te krijgen van wat de Taalunie *is*.

De twee eerder verschenen afleveringen van de 'Tussenbalans' werden gekenmerkt door enkele rode draden, of overkoepelende thema's. Zo waren 'internationalisering' en 'informatisering' in 1999 en 2000 sleutelwoorden. Die thema's keren terug in wat volgt. Het zou ook verwonderlijk zijn als dat niet zo was. Het gaat om grote lijnen, die zich aftekenen in een veelheid van acties.

Andere thema's in het beleid die zich in de afgelopen jaren hebben aangediend, beginnen steviger contouren te krijgen. Zo komt de taalgebruiker meer op de voorgrond te staan: de spreker van het Nederlands, die zich in zo veel mogelijk verschillende situaties goed van zijn of haar taal moet kunnen bedienen. Taal is niet, of niet alleen, een abstracte entiteit en waarde op zichzelf, maar vooral ook een instrument dat mensen op creatieve en doeltreffende manier kunnen gebruiken in hun sociaal functioneren. In taalbeleid zoals de Taalunie dat tot haar opdracht rekent, moet ook die dimensie van taal tot haar recht komen.

Het duidelijkst komt het taalgebruikersperspectief tot uitdrukking in het 'sociaal taalbeleid' dat de Taalunie ontwikkelt. Dat thema klinkt op verschillende werkterreinen door.

Enerzijds continuïteit, anderzijds nieuw beleid. In 2001 werden de eerste stappen gezet in de voorbereiding van de nieuwe meerjarenbeleidsperiode (2003-2007). In 2002 moet het nieuwe meerjarenbeleidsplan worden vastgesteld en moet de uitvoering ervan worden voorbereid. De overgang naar een nieuwe meerjarenbeleidsperiode is voor de Taalunie heel erg belangrijk. Daarin wordt immers duidelijk wat de constanten zijn in het werk en waar de nieuwe accenten liggen. Dat continuïteit en nieuw beleid niet alleen in een nieuw meerjarenbeleidsplan aan de orde komen, moge blijken uit deze Tussenbalans.

1 Over de Nederlandse Taalunie

De Nederlandse Taalunie is opgericht bij verdrag tussen Nederland en België. Het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie van 1980 bepaalt dat de beide koninkrijken streven naar integratie op het gebied van de Nederlandse taal en letteren. In de praktijk houdt dat in dat Nederland en Vlaanderen in de Taalunie samenwerken om een gemeenschappelijk beleid voor het Nederlands te ontwikkelen.

1.1 De opdracht

De Nederlandse Taalunie geeft vorm aan de samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen op het gebied van de Nederlandse taal en letteren. Ze zet een gemeenschappelijk Nederlands-Vlaams beleid voor het Nederlands op en werkt dit uit in projecten die zo veel mogelijk direct Nederlands-Vlaams worden ingericht. In alle activiteiten van de Taalunie staan de belangen van de taalgebruiker voorop. Allen die Nederlands spreken moeten aan hun taal een instrument hebben dat zij in zo veel mogelijk uiteenlopende taalsituaties voor een zo breed mogelijk scala van communicatieve doelen kunnen gebruiken. De Taalunie werkt aan de voorwaarden waardoor de gemeenschap van Nederlandssprekenden het Nederlands nu en in de toekomst als een dergelijk instrument kan ervaren en op een doeltreffende en creatieve manier kan gebruiken.

1.2 De structuur

Om het Taalunieverdrag uit te kunnen voeren zijn de volgende vier organen in het leven geroepen, die samen de Taalunie vormen: Het *Comité van Ministers* beslist over het beleid. Het is samengesteld uit de bewindspersonen voor Onderwijs en Cultuur van Nederland en Vlaanderen. De *Interparlementaire Commissie* oefent controle uit op het beleid. Hierin hebben elf Nederlandse en elf Vlaamse volksvertegenwoordigers zitting. De *Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren* is het centrale adviescollege van de Nederlandse Taalunie. De Raad brengt gevraagd of ongevraagd advies uit over de hoofdlijnen van het Taaluniebeleid. De twaalf leden (afkomstig uit Nederland en Vlaanderen) zijn deskundigen uit de wereld van onderwijs, wetenschap en cultuur. Het *algemeen secretariaat* is belast met de beleidsvoorbereiding en de uitvoerende taken van de Taalunie. Het algemeen secretariaat wordt gevormd door rond de vijftientig medewerkers met aan het hoofd de algemeen secretaris, die telkens voor een ambtsperiode van vier jaar wordt benoemd. Sinds april 1998 is Koen Jaspert algemeen secretaris van de Taalunie.

1.3 De beleidsterreinen

De Nederlandse en de Vlaamse overheid werken in de Taalunie samen ten behoeve van het Nederlands. De activiteiten zijn verdeeld over drie

hoofdterreinen: taal, onderwijs en cultuur. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen activiteiten die voornamelijk gericht zijn op het Nederlandse taalgebied (Nederland en Vlaanderen), en activiteiten die gericht zijn op het buitenland.

Dat de Taalunie taken heeft binnen het Nederlandse taalgebied, heeft weinig uitleg nodig. Het Nederlands is de taal van tweeëntwintig miljoen mensen, zestien miljoen in Nederland en zes miljoen in België. Als de overheden van Nederland en Vlaanderen de status van het Nederlands willen beschermen, of als zij dure voorzieningen voor het Nederlands (bijvoorbeeld in de taaltechnologie) willen laten maken, dan kunnen zij dat beter samen doen dan ieder voor zich. Uitwisseling, samenwerking, en waar mogelijk gelijklopend beleid zijn van groot belang om te bevorderen dat de taal in beide delen van het taalgebied niet alleen in naam dezelfde is, maar ook werkelijk als één taal wordt gevoeld en beleefd.

De brede aanwezigheid van het Nederlands buiten Nederland en Vlaanderen is niet algemeen bekend. Over de hele wereld willen mensen Nederlands leren, en in zo'n vijftig landen bestaan daarvoor mogelijkheden. Het Nederlands wordt daar onderwezen aan ruim tweehonderddertig universiteiten. Aan verschillende buitenlandse universiteiten bestaat een compleet studieaanbod in de neerlandistiek. De Nederlandse en Vlaamse overheid hebben het beleid voor de ondersteuning van de universitaire neerlandistiek in het buitenland aan de Taalunie overgedragen. In enkele gebieden buiten Nederland en Vlaanderen wordt Nederlands bovendien in het lager en middelbaar onderwijs gegeven.

Tussen de taken binnen het taalgebied en de taken voor de neerlandistiek en het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied, bestaat een duidelijke samenhang. Internationalisering is niet voor niets een sleutelwoord in het Taaluniebeleid. Van taalvoorzieningen die met steun van de Taalunie tot stand komen, zoals woordenboeken of taaldatabanken, of zoals een Nederlandse spraakkunst in papieren of elektronische vorm, kunnen bijvoorbeeld weer leermiddelen worden afgeleid die hun toepassing vinden in het onderwijs Nederlands als vreemde taal in het buitenland.

Het Nederlands moet ook op een andere manier internationaal worden. De elektronische snelweg kent geen nationale grenzen. Nieuwe elektronische vindingen kunnen steeds beter met taal overweg – maar niet als vanzelfsprekend met alle talen. Willen Nederlandssprekenden ook in deze wereld van de technologie Nederlands kunnen gebruiken en blijven gebruiken, dan is een inspanning nodig om ervoor te zorgen dat de taal daar beschikbaar is. En daarvoor zijn internationaal overleg en samenwerking onmisbaar.

1.3.1 Taal

De Taalunie ondersteunt de beschrijving van alle facetten van het Nederlands – de uitspraak, de woordenschat, de spraakkunst. De kennis die zo over het Nederlands verzameld wordt, vindt haar neerslag in bijvoorbeeld woordenboeken en grammatica's. Het gaat dan steeds om 'basisvoorzieningen': werken die zonder overheidssteun niet tot stand zouden komen, en die de grondslag kunnen vormen voor naslagwerken of leermiddelen voor verschillende gebruikersgroepen, of voor elektronische toepassingen en taalhulpmiddelen. Ook de basisvoorzieningen zelf hebben hoe langer hoe meer een elektronische vorm. De nieuwe technologie biedt ongekende mogelijkheden voor de opslag, ordening en bewerking van taalfeiten. Grote elektronische taalbestanden (gesproken of geschreven), die op allerlei manieren zijn te doorzoeken, zullen in de nabije toekomst van groot belang zijn voor de ontwikkeling van taaltechnologische toepassingen voor het Nederlands.

Indirect is de beschikbaarheid van dergelijke basisvoorzieningen ook van invloed op de positie van het Nederlands te midden van andere talen. Als de technologieën van de informatiemaatschappij niet ook voor en met het Nederlands kunnen werken, zullen sprekers van het Nederlands minder, of minder goed, dan die van andere talen gebruik kunnen maken van de voordelen van bijvoorbeeld spraakherkenning, of automatische vertaling. In allerlei vormen van al dan niet elektronische communicatie moeten zij dan op andere talen terugvallen. Een centraal

doel in het taalbeleid van de Taalunie is juist steeds de materiële en immateriële voorwaarden te scheppen waardoor Nederlandssprekenden zich in alle situaties van hun taal kunnen bedienen.

De positie van het Nederlands in Europees verband gaat de Taalunie zeer ter harte. Van belang daarvoor is onderzoek naar de factoren die de status en vitaliteit van een taal bepalen, en welke invloed taalpolitiek daarop kan uitoefenen. Bovendien overlegt de Taalunie met andere taalbeleidsinstanties in de landen van Europa en zoekt ze samenwerking met deze zusterorganisaties voor een Europees taalbeleid.

1.3.2 Onderwijs

De Taalunie maakt zich sterk voor het onderwijs Nederlands binnen het taalgebied en voor het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied. *Binnen* het taalgebied is het beleid van de Taalunie aanvullend op het onderwijsbeleid van de Nederlandse en de Vlaamse overheid. Tot 2000 hebben vooral het basisonderwijs en voortgezet/secundair onderwijs centraal gestaan in de aandacht. Het streven is de kwaliteit van het onderwijs Nederlands te verbeteren door zo veel en divers mogelijke deskundigheid op dat terrein uit Nederland en Vlaanderen te bundelen. Sinds 2000 staat ook het onderwijs Nederlands als tweede taal (NT2) prominent op de agenda. De oprichting van een het Platform Volwassenenonderwijs NT2 markeert deze nieuwe prioriteit.

Buiten het taalgebied is het Nederlands het belangrijkste aan universiteiten. De studie van het Nederlands aan buitenlandse universiteiten vormt een werkkterrein van de Taalunie dat wel wordt aangeduid als de 'neerlandistiek extra muros' (neerlandistiek buiten de muren) of NEM. De Taalunie verleent op verschillende manieren steun aan de docentschappen Nederlands 'extra muros'. Een aantal landen neemt in het beleid voor de neerlandistiek een bijzondere plaats in: Indonesië, landen in Midden- en Oost-Europa, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika.

Niet-universitair onderwijs Nederlands wordt buiten Nederland en Vlaanderen voornamelijk gegeven in Franstalig België en de gebieden die aan Nederland en België grenzen (het Duitse Noord-Rijnland-Westfalen en Nedersaksen en het Franse Nord-Pas de Calais). Ook voor het niet-universitair onderwijs Nederlands in Suriname en op Aruba en de Nederlandse Antillen is aandacht in het Taaluniebeleid.

De Taalunie bevordert de totstandkoming van documentatie die nuttig is voor de buitenlandse docenten Nederlands. Ze roept mogelijkheden in het leven voor bij- en nascholing, en uitwisseling van informatie en deskundigheid, voor en tussen docenten. Voor studenten Nederlands uit het buitenland worden cursussen Nederlands binnen het Nederlandse taalgebied georganiseerd.

1.3.3 Cultuur

Op cultureel terrein kan eveneens gesproken worden van 'basisvoorzieningen'. Een voorbeeld is een grote geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur. De Taalunie laat een dergelijke literatuurgeschiedenis schrijven. Daarnaast is de toegankelijkheid van het geschreven culturele erfgoed aan weerszijden van de Nederlands-Belgische grens belangrijk. De Taalunie werkt aan de verbetering van de aansluiting tussen Nederlandse en Vlaamse catalogusbestanden (ook in toenemende mate in elektronische vorm) en aan de vervollediging daarvan. Verder neemt de Taalunie binnen het taalgebied deel aan Nederlands-Vlaamse projecten voor leesbevordering. Het letterenbeleid is het domein van elk van de beide overheden afzonderlijk, maar wanneer het gaat om verbetering van de afstemming tussen wat er in Noord en Zuid gebeurt, is een rol voor de Taalunie weggelegd.

Ook buiten het taalgebied voert de Taalunie cultuurbeleid. Dat doet ze in nauwe samenwerking met de neerlandistiek extra muros. Vakgroepen Nederlands kunnen dikwijls een culturele uitstraling hebben voor een groter publiek dan alleen dat van de academici en studenten. Literair vertalers uit het Nederlands doen onmisbaar werk voor de bekendheid van de literatuur uit Nederland en Vlaanderen in het buitenland. De Taalunie brengt opleidingsmogelijkheden voor literair vertalers uit het Nederlands tot stand.

2 *De Nederlandse Taalunie in 2001*

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van activiteiten van de Taalunie in het voorgaande jaar op de verschillende werkterreinen: taal, onderwijs, cultuur. De opsomming is niet volledig: het gaat om een selectie van in het oog springende gebeurtenissen en resultaten. Hier en daar loopt dit hoofdstuk al vooruit op activiteiten die voor 2002 op de agenda staan. Die horen daarom eigenlijk in het volgende hoofdstuk thuis. Maar omdat het vaak doorlopende projecten zijn en tevens om verboddeling of verdubbelingen te vermijden, is de scheiding tussen de twee jaren niet altijd strikt aangehouden.

2.1 Taal

2.1.1 Taalunieversum en taaladvisering

De Taalunie heeft een internetmedium voor het Nederlands, het 'Taalunieversum'. Internetgebruikers kunnen daar een antwoord vinden op taalvragen. De Taalunie heeft een uitgebreide verzameling taaladviezen aangelegd in de 'Taaladviesbank'. Deze databank kwam tot stand via overleg in het Taaladviesoverleg (TAO). Het gehele corpus van adviezen is nu on line beschikbaar in het Taalunieversum. De databank is op verschillende manieren doorzoekbaar: met een zoekmachine, op alfabet, en via taalkundige ingangen. De bank bevat zo'n twaalfhonderd taaladviezen. Mocht het antwoord op een bepaalde vraag er niet in te vinden zijn, dan kunnen bezoekers van de website hun vraag per e-mail stellen. Een taaladviseur van een van de meewerkende taaladviesdiensten – het Genootschap Onze Taal (Nederland) en De Taaltelefoon (Vlaanderen) – beantwoordt de vraag. Het Taaladviesoverleg, dat in 2001 een gewijzigde samenstelling en werkwijze kreeg, bespreekt de uitgebrachte adviezen. Als het een vaker gestelde vraag betreft, dan wordt het advies in het *on line* corpus opgenomen.

2.1.2 Nederlandse terminologie

Een proefproject voor een 'multifunctionele databank overheids-terminologie' is in het begin van 2001 afgerond. De uitvoerders hebben de resultaten gedemonstreerd aan de drie opdrachtgevendende partijen: de Taalunie, de Commissie Lexicografische Vertaalvoorzieningen (CLVV) en SD Worx, het sociaal secretariaat dat is voortgekomen uit de Vlaamse werkgeversorganisatie VEV. Het proefproject heeft een prototype van een databank opgeleverd en een zogeheten 'term-extractor', die het proces gedeeltelijk kan automatiseren. Het prototype van de databank laat zien hoe de terminologie van overheid en wetgeving elektronisch opgeslagen en beschreven kan worden. Het proefmodel was noodzakelijk om er zeker van te zijn dat het systeem voor alle beoogde functies toepasbaar is. De tests worden in het voorjaar van 2002 afgesloten, waarna besloten zal worden hoe van het prototype een bruikbare databank moet worden gemaakt, die een deeldomein van de overheidsterminologie bevat. De gedachten gaan uit naar het terrein van het sociaal recht.

In 2001 begon de Commissie Terminologie (CoTerm) van de Taalunie haar werk. In de commissie zitten vooraanstaande deskundigen op terminologieterrein, die de Taalunie zullen adviseren over het betreffende beleid. CoTerm zal voorstellen doen voor terminologieprojecten en waar nodig de uitvoering ervan begeleiden. Het ligt voor de hand dat de toekomstige projecten kunnen voortborduren op de resultaten die bereikt zijn met het proefproject voor de databank overheidsterminologie.

Op 23 november 2001 vond in Antwerpen een Terminologiedag plaats die in het teken stond van de oprichting van CoTerm en de plannen van de commissie. Hier bleek dat de doelstellingen en de plannen van de commissie op veel bijval in het veld kunnen rekenen.

2.1.3 Tweektalige woordenboeken

De Commissie Lexicografische Vertaalvoorzieningen (CLVV) werkt aan lexicografische bestanden die als basis dienen voor tweektalige woordenboeken voor taalcombinaties met het Nederlands. Het gaat om bestanden voor woordenboeken die om redenen van sociale, economische, culturele of politieke aard van belang zijn, maar die zonder overheidssteun niet tot stand zouden komen. De CLVV is in 1993 los van het Taalunieverdrag ingesteld door de Nederlandse en Vlaamse ministers van Onderwijs, maar nadien juridisch en financieel bij de Taalunie ondergebracht.

In 2001 is weer een tweedelig vertaalwoordenboek uitgekomen: Italiaans-Nederlands v.v. Ook verscheen het leerwoordenboek Nederlands-Arabisch v.v (eveneens tweedelig). De redactiefase werd afgerond voor vertaalwoordenboeken Nederlands-Deens (v.v.) en vertaal-/leerwoordenboeken Nederlands-Noors (v.v.).

2.1.4 Nederlands in taal- en spraaktechnologie

Taal- en spraaktechnologie is sterk in opkomst. Een taal leren met de computer, elektronische beheersing van digitale informatiestromen, interactie tussen mens en machine met behulp van natuurlijke taal, automatisch vertalen, de sprekende computer – het zijn allemaal toepassingen van taal- en spraaktechnologie. Die technologie is voor een deel ‘taalspecifiek’. Wanneer toepassingen werken voor het Engels, doen ze dat niet automatisch ook voor het Nederlands.

Om de positie van een middelgrote taal als het Nederlands in taal- en spraaktechnologie te verzekeren is extra ondersteuning nodig. Daarom heeft de Taalunie in 1999 het Platform voor het Nederlands in taal- en spraaktechnologie, kortweg het TST-platform, opgericht. Nederlandse en Vlaamse overheidsinstanties en beleidsorganisaties coördineren daarin hun acties om een zo goed mogelijke ‘digitale taalinfrastructuur’ voor het Nederlands tot stand te brengen. Het Platform fungeert ook als Nederlandse en Vlaamse vertegenwoordiger in verschillende Europese projecten op dit terrein.

In opdracht van het TST-platform inventariseerde een stuurgroep van deskundigen welke basismaterialen op het gebied van TST bij voorrang ontwikkeld moeten worden. Welke hulpbronnen en ‘tools’ zou de gereedchapskist voor het Nederlands minimaal moeten bevatten? Op basis van gegevens over de TST-voorzieningen die al bestaan of op korte termijn beschikbaar komen, stelde de TST-stuurgroep een prioriteitenlijst op van twee soorten basismaterialen: enerzijds de dataverzamelingen die als hulpbronnen nodig zijn – bijvoorbeeld grote tekst- of spraakbestanden, of lexica van het Nederlands –, anderzijds softwarecomponenten voor bijvoorbeeld taalkundige analyse van bestanden. Prioriteit hebben de materialen die essentieel zijn voor de ontwikkeling van commercieel interessante toepassingen, maar die nu nog in de gereedchapskist ontbreken. De definitieve prioriteitenlijst kwam in 2001 uit.

Het TST-platform rondde in 2001 ook een andere ‘actielijn’ af: een onderzoek naar wat te doen met TST-materialen nadat ze totstandgekomen zijn. Dit onderzoek, dat werd uitgevoerd door het Instituut voor Nederlandse Lexicografie (INL), leidde tot een praktische

'Blauwdruk' met richtlijnen voor het onderhoud, het beheer en de distributie van digitale materialen. Te denken valt aan het 'Corpus gesproken Nederlands', een grote verzameling gesproken taalmateriaal die met financiering door de Nederlandse en Vlaamse overheid wordt aangelegd, en waarover de Taalunie het beheer zal krijgen. Maar ook de toekomstige resultaten van het project NL-Translex voor automatisch vertalen, of het prototype van de databank overheidsterminologie, zijn voorbeelden van materialen die met overheidsgeld worden ontwikkeld, en waarvan het beheer goed geregeld moet zijn. Voorkomen moet worden dat zulke TST-materialen hun waarde verliezen. Daarvoor is actualisering en technisch onderhoud nodig, zodat ze ook in toekomstige computeromgevingen bruikbaar blijven. Ten slotte roept de distributie ervan, in het publieke domein of onder licentie, vaak vragen op van juridische, bijvoorbeeld auteursrechtelijke aard.

2.1.5 Europa

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren hecht veel belang aan de Europese dimensie van taalbeleid. De Raad heeft daarvoor een speciale werkgroep Europa in het leven geroepen. Die werkgroep heeft in 2001 een rapport uitgebracht over het taalbeleid met betrekking tot het Nederlands in Europees perspectief. Het rapport is in de zomer van 2001 aangeboden aan het Comité van Ministers van de Taalunie.

De Raad van Europa en de Europese Unie riepen 2001 uit tot het Europees Jaar van de Talen. De Taalunie wilde zich niet onbetuigd laten en werd partner voor het Nederlands in een meertalig internetproject van het Duitse Goethe-Instituut. Het ging om een talenspel dat jonge internetbezoekers moest stimuleren om een vreemde taal te gaan leren – bijvoorbeeld het Nederlands. Tienduizenden deelnemers deden mee aan de quiz en de uiteindelijke winnaar, een 17-jarige Portugese student, koos als prijs een cursus Nederlands aan het James Boswell Instituut in Utrecht.

In oktober 2001 vond in Florence weer een bijeenkomst plaats van het Netwerk Europese samenwerking van beleidsinstanties die verantwoordelijk zijn voor onderdelen van taalpolitiek, taalplanning en/of de talige aspecten van cultuurbeleid in hun taalgebied.

Het netwerk in oprichting heeft tot doel om:

- te zorgen voor een permanente informatie-uitwisseling tussen de deelnemende instellingen, landen en taalgebieden.
- gemeenschappelijke projecten uit te (laten) voeren en acties te ondernemen betreffende thema's en domeinen die een grensoverschrijdend, Europees belang hebben.
- Het Europese beleid inzake taalgebonden materies structureel te beïnvloeden.
- In Florence werd het verdere traject naar de eigenlijke oprichting van een Netwerk vastgelegd. Een kleine werkgroep waarin de Taalunie participeert bereidt dit proces verder voor. In de zomer van 2002 zal de Taalunie een conferentie organiseren waar de voorstellen van de werkgroep besproken zullen worden.

2.2 Onderwijs binnen het taalgebied

2.2.1 Sociaal taalbeleid

Sinds 2000 staat 'Sociaal Taalbeleid' op de agenda van de Taalunie. Dit beleid richt zich specifiek op de verbetering van het onderwijs Nederlands voor leerders met een taalachterstand. Deze leerders kunnen mensen zijn waarvoor het Nederlands niet de moedertaal is (allochtonen), maar bijvoorbeeld ook autochtone Nederlanders of Vlamingen die moeite hebben met het leren en gebruiken van het Nederlands. De Taalunie wil op de langere termijn meewerken aan een verbetering van het onderwijs voor diverse groepen leerders. Om te beginnen zijn in 2001 projecten opgezet voor twee specifieke groepen: allochtone peuters en kleuters en volwassen nieuwkomers. Het onderwijs aan deze twee groepen is zowel in Nederland als in

Vlaanderen duidelijk in beweging en vraagt dringend om vernieuwende inzichten. Het ontwikkelde 'Referentiekader vroege tweedetaalverwerving' en de 'Visietekst Inburgering' bieden zicht op de doelen die minimaal bereikt moeten worden door de leerders in kwestie of de eisen waaraan het onderwijs zou moeten voldoen. De teksten zijn integraal beschikbaar via www.taalunie.org onder 'publicaties'.

2.2.2 Taalunie-Onderwijsprijs

In 2000 is de Taalunie-onderwijsprijs ingesteld. Met de prijs wil de Taalunie laten zien dat er veel goeds gebeurt in het onderwijs Nederlands in Nederland en Vlaanderen. De Prijs bedraagt 8000 euro en is bedoeld voor een innovatief en doeltreffend project van een Nederlandse of Vlaamse school; afwisselend uit het basisonderwijs en het voortgezet/secundair onderwijs. Het initiatief voor de Taalunie-onderwijsprijs kwam van het Platform Onderwijs Nederlands (PON), de denktank voor de Taalunie op het gebied van onderwijs.

De prijswinnaar van 2000 kwam uit het basisonderwijs en minister Hermans heeft deze prijs begin 2001 uitgereikt aan 'De Babbeldoos' van het Schoolopbouwwerk in Maasmechelen (B).

In 2001 konden scholen of projecten uit het voortgezet/secundair onderwijs indienen. Begin 2002 is de Taalunie-onderwijsprijs uitgereikt aan de Werkgroep 'Luisteren en Spreken', een initiatief van leraren Nederlands en begeleiders uit West-Vlaanderen (B).

Een uitvoerige beschrijving van alle genomineerde projecten is te lezen in de speciale webbrochure over de Onderwijsprijs: www.taalunie.org/onderwijsprijs.

2.2.3 Volwassenenonderwijs NT2

Sinds 2000 zet de Taalunie stevig in op Nederlands-Vlaamse uitwisseling en samenwerking rond het onderwijs Nederlands aan volwassen anderstaligen. De Taalunie heeft deze uitwisseling in 2001 vormgegeven op verschillende manieren, in samenwerking met het in 2000 opgerichte Platform Volwassenenonderwijs NT2. Zo participeerde de Taalunie met het Platform in een serie over NT2-onderwijs in Nederland en Vlaanderen, in het Nederlandse vakblad Les (in het kader van het Jaar van de Talen). Tevens is een seminar over toetsing en eindtermen in het volwassenenonderwijs georganiseerd. Tijdens deze dag hebben Nederlandse en Vlaamse deskundigen gediscussieerd over mogelijkheden om activiteiten op het gebied van toetsing en eindtermen, en met name rond het Taalportfolio meer af te stemmen op elkaar. De teksten van de twee projecten zijn gebundeld in het Dossier NT2 voor Volwassenen in Nederland en Vlaanderen, gepresenteerd in 2002. Ze zijn te vinden op www.taalunie.org onder 'publicaties'.

2.3 Onderwijs buiten het taalgebied

2.3.1 Neerlandistiek in het buitenland

Ook in haar buitenlandbeleid zoekt de Taalunie naar wegen om aan activiteiten een meerwaarde toe te voegen door virtuele toepassingen. Zo is in oktober 2001 op initiatief van de Taalunie het 'Virtual Department of Dutch' (VDD) van start gegaan. Het VDD is een samenwerkingsprogramma waarbij de afdelingen Nederlands van vier Britse universiteiten (University College London, Cambridge, Hull, Sheffield) over een periode van vijf jaar een aantal initiatieven ontplooiën gericht op het ontwikkelen van verschillende vormen van ICT-gesteund onderwijs. In 2001 is een startsubsidie aan het 'Virtual Department of Dutch' (VDD) verstrekt. Verder wordt in 2002 een viertal projecten binnen het VDD financieel gesteund. Het 'Virtual Department of Dutch' wordt mede gesubsidieerd door de HEFCE, de organisatie die in Engeland vernieuwingsprojecten in het hoger onderwijs financieel ondersteunt. Deze organisatie beschouwt het VDD als een beloftevol

experiment in de studie van vreemde talen.

In Indonesië vormt de opleiding van Indonesische neerlandici een belangrijk onderdeel van de activiteiten. Waar andere talengebieden zich vaak richten op de uitzending van taalkundigen en docenten naar het buitenland, vindt de Taalunie het belangrijk dat het Nederlands in het buitenland gedragen wordt door autochtone neerlandici. Om dat te bereiken is voor Indonesië een omvangrijk scholingsproject opgezet. Met dit project wordt methodegebonden scholing aangeboden aan docenten Nederlands die werkzaam zijn in de verschillende onderwijsvormen, zoals het Nederlands als volwaardige academische discipline, het Nederlands als bronnentaal, het Nederlands voor beroepsdoeleinden en hedendaags Nederlands dat gegeven wordt aan verschillende cursuscentra. Dit project wordt gecoördineerd door het Erasmus Taalcentrum.

Voor de neerlandistiek in Zuid-Afrika vormt de 'Suider Afrikaanse Vereniging vir Neerlandistiek' (SAVN) een belangrijke samenbindende factor. In de SAVN zijn alle departementen en personen in Zuid-Afrika verenigd die iets te maken hebben met het Nederlands. Ook voor de Taalunie is de SAVN een belangrijke partner. De SAVN ontvangt daarom steun van de Taalunie voor verschillende activiteiten. Een van die activiteiten is het driejaarlijkse internationale congres. In 2001 werd dit congres gehouden in de buurt van Pretoria. Aan dit congres namen ongeveer 150 personen deel waarvan het merendeel afkomstig uit Zuid-Afrika zelf. De overige deelnemers waren academici uit Nederland, Vlaanderen en Indonesië. Ten slotte waren er ook nog enkele Nederlandse en Vlaamse schrijvers te gast.

Sinds 1993 voert de Taalunie een intensiveringsbeleid voor de landen in de regio Midden- en Oost-Europa. In Midden-Europa heeft dat de laatste jaren geleid tot een aanzienlijke impuls voor de neerlandistiek. Studentenaantallen zijn sterk gestegen, het aantal vakgroepen Nederlands nam toe en de status van het vak werd in een aantal gevallen verhoogd naar hoofdvak. Rusland bleef tot voor kort echter achter bij die ontwikkeling. Daar lijkt nu voorzichtig verandering in te komen. Indicaties daarvoor zijn een groeiend aantal autochtone docenten, initiatieven op het terrein van docentennascholing en de uitbreiding van het aantal instellingen waar Nederlands gedoceerd wordt. Wat dit laatste betreft, zijn Archangelsk en Kursk goede voorbeelden.

Bij de oprichting van het Steunpunt Nederlands als Vreemde Taal werd indertijd afgesproken dat in 2001 een evaluatie zou moeten plaatsvinden. Op basis van deze evaluatie zouden de Taalunie en de Universiteit van Amsterdam beslissen of het project Steunpunt NVT zou worden voortgezet. Deze evaluatie die is uitgevoerd in 2001 heeft laten zien dat het Steunpunt inmiddels het expertisecentrum voor Nederlands als Vreemde Taal is geworden dat met inventariseren, verstrekken van informatie en coördineren van initiatieven richting geeft aan de inhoudelijke ontwikkeling van het vakgebied. Besloten is dan ook om het bestaan van het Steunpunt NVT te verlengen met een nieuwe periode van vijf jaar.

2.3.2 Niet-universitair onderwijs Nederlands in het buitenland

Nederlands is een vak op scholen in Suriname, Aruba en de Nederlandse Antillen, in Wallonië en in gebieden die aan Nederland en België grenzen: de deelstaten Noord-Rijnland-Westfalen en Nedersaksen in Duitsland, alsmede de departementen Nord en Pas de Calais in Frankrijk.

In de Noord-Franse regio werkt een 'coördinatiecel voor levende talen', die de Nederlandse les op Franse scholen (zowel basisonderwijs als voortgezet/secundair onderwijs) bevordert. Deze coördinatiecel valt onder de verantwoordelijkheid van de Franse 'Inspecteur d'Académie'. De cel heeft aandacht voor nieuwe activiteiten, zoals het ontwikkelen van lesmaterialen en de deskundigheidsbevordering van leraren. De Taalunie ondersteunt het werk dat de cel doet voor het onderwijs

Nederlands, en vormt samen met de Inspecteur en het Vlaamse VVOB een Comité Directeur dat periodiek meerjarenplannen opstelt ter bevordering van het onderwijs Nederlands. In het kader van het actieplan 2000-2002 zijn twee onderzoeken uitgevoerd. Het ene onderzoek betreft het rendement van het onderwijs Nederlands met name voor zo ver zich dat richt op kennismaking met het Nederlands. Het andere geeft een analyse van de behoefte aan onderwijs Nederlands.

De Taalunie voert in enkele Duitse deelstaten een proefproject uit om mogelijke vormen van samenwerking te onderzoeken ter ondersteuning van het niet-universitaire onderwijs Nederlands voor volwassenen. Het gaat om onderwijs in de vorm van cursussen op bijvoorbeeld Volkshogescholen of bij Kamers van Koophandel. De Fachvereinigung Niederländisch voerde in opdracht van de Taalunie een onderzoek uit naar de behoeften die bestaan aan ondersteuning bij bijvoorbeeld de ontwikkeling van lesmaterialen of bij- en nascholing voor docenten. In maart 2001 werden de resultaten gepresenteerd. Het blijkt dat er vooral behoefte is aan versteviging van de onderlinge contacten tussen docenten en mogelijkheden voor na- en bijscholing op het gebied van taalvaardigheid, maar vooral ook op het gebied van de didactiek van het vreemdetalenonderwijs. De resultaten van het onderzoek konden ruim verspreid worden dankzij aansluiting bij de acties in het kader van het Jaar van de Talen.

In november 2001 vond in Luik het goed bezochte Colloquium Nederlands in de Wereld plaats. Het thema van het colloquium was het onderwijs Nederlands in Wallonië en in de Franse en Duitse gebieden die aan Nederland en België grenzen. Een gezelschap van beleidsverantwoordelijken en deskundigen uit de onderwijspraktijk discussieerde in verschillende werkgroepen over de vraag hoe de Taalunie het niet-universitaire onderwijs Nederlands in die gebieden structureel kan ondersteunen. Uit het colloquium bleek dat er bij de bewoners in de grensgebieden doorgaans nog te weinig notie is van het belang van onderwijs Nederlands. Meer promotie van het Nederlands is gewenst. Ook het feit dat aantrekkelijk leer materiaal ontbreekt, maakt dat de keuze dikwijls niet op het Nederlands valt. Dat neemt niet weg dat ook nu het aanbod aan onderwijs Nederlands achterblijft bij de vraag. Vaak wordt onderwijs Nederlands op scholen niet aangeboden vanwege de geringe bekendheid en dikwijls ontbreekt het aan gekwalificeerde leerkrachten. Op korte termijn is in ieder geval een aanbod van bij- en nascholing dringend gewenst. En dat geldt ook voor aantrekkelijk leer materiaal. De conclusies en aanbevelingen van het colloquium zullen om te beginnen worden vastgelegd in een verslag. Daarna zal met de verantwoordelijke autoriteiten worden bezien in hoeverre e.e.a. kan worden omgezet in beleid.

In Suriname is het Nederlands de officiële taal, maar ook voor velen de taal van dagelijks gebruik. In het onderwijs is het de instructietaal én een schoolvak. De Taalunie ondersteunt in Suriname projecten in samenwerking met de Surinaamse Vereniging voor Neerlandici (SVN) en met het Instituut Opleiding voor Leraren (IOL). In een besluit van april 1998 heeft het Comité van Ministers zich principieel ten gunste van formele samenwerking met Suriname uitgesproken. In 2001 werd de intentie tot aansluiting van Suriname bij de Taalunie nog eens bevestigd door Surinaamse en Nederlandse bewindslieden.

2.4 Cultuur

2.4.1 Bibliotheken

Het Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie (SABIDO) van de Taalunie is een overlegorgaan van de Nederlandse Taalunie, waarin vertegenwoordigers van het bibliotheek- en documentatiewezen zitting hebben. Het werkt aan een zo goed mogelijke beschikbaarheid en toegankelijkheid van het Nederlandstalige geschreven cultuurbezit van het hele taalgebied. Informatie- en communicatietechnologie is daarbij

een prioriteit, evenals opleiding. In 2001 is een begin gemaakt met samenwerking op het vlak van opleidingen en deskundigheidsbevordering. Omdat ook in het archiefwezen grensoverschrijdende samenwerking steeds belangrijker wordt, is SABIDO in 2001 uitgebreid met deskundigen uit de archiefwereld.

2.4.2 Boekenvak

Onder auspiciën van het Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel (ONUB) is de NUGI-codering, die uitgevers aan boeken meegeven, voor Nederland en Vlaanderen gezamenlijk herzien. NUGI staat voor Nederlandse Uniforme Genre Indeling. Inmiddels is ook de naam veranderd in Nederlandstalige Uniforme Rubrieksindeling (NUR). De onderwerpcodering maakt het voor boekhandelaren gemakkelijker om hun boeken te catalogiseren.

2.4.3 Ondersteuning literair vertalen

De Taalunie heeft in de afgelopen jaren voorzieningen opgezet voor de opleiding van literair vertalers uit het Nederlands in andere talen. Voor een deel zijn dat structurele opleidingsvoorzieningen aan buitenlandse universiteiten waar Nederlands wordt gegeven, voor een ander deel gaat het om kortere cursussen en workshops. De Zomercursus literair vertalen voor vertalers uit het Nederlands, een cursus van twee tot drie weken in het Nederlandse taalgebied, heeft in 2001 voor de vierde keer plaatsgevonden. De talen waarin tijdens deze laatste editie van de cursus vertaald werd, waren het Afrikaans, Deens en Engels.

Sinds medio 2001 worden de cursussen en workshops verzorgd door het Steunpunt Literair Vertalen (SLV) dat in 2001 is opgericht. Het is een samenwerkingsverband tussen de Universiteit van Utrecht en de Lessius Hogeschool in Antwerpen. Het SLV geeft vorm aan het opleidingsbeleid voor literaire vertalers uit het Nederlands, met als doel het aantal gekwalificeerde literaire vertalers te vergroten. Daarnaast heeft het SLV een plan in uitvoering genomen voor de ondersteuning van vertalers naar het Nederlands. Het heeft dit plan samen met het Nederlandse en het Vlaamse Fonds voor de Letteren opgesteld.

De officiële Nederlandse en Vlaamse literaire fondsen adviseren de directie van het SLV en hebben tevens zitting in de beleidsraad die de prioriteiten van het opleidingsbeleid bepaalt.

Dit Steunpunt neemt ook de uitvoering op zich van een nieuwe voorziening voor de deskundigheidsbevordering van literair vertalers: het mentoraat. Vertalers uit het Nederlands die nog aan het begin van hun carrière staan, kunnen bij het maken van een vertaling in opdracht van een buitenlandse uitgeverij begeleiding krijgen van een ervaren, professionele vertaler, die als mentor optreedt. Die mentor ontvangt voor zijn of haar werkzaamheden een honorarium. De Taalunie subsidieert de mentoraten, het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren zijn medefinanciers.

2.4.4 Literatuurprojecten

Ter gelegenheid van zijn veertigste sterfdag organiseerde het Willem Elsschot Genootschap in het voorjaar van 2001 een Elsschotfestival in Antwerpen en Amsterdam waar de Taalunie in participeerde. In beide steden vond tijdens de festivaldag een paneldiscussie over het literatuuronderwijs in Nederland en Vlaanderen plaats, naast een poëziemarathon en een 'talkshow' met leerlingen. Als vervolg hierop ging de Taalunie eind 2001 van start met de realisatie van een digitaal onderwijsproject rond het werk van Willem Elsschot. Centraal daarin staat de ontwikkeling van een website voor leerkrachten Nederlands. Het project wil leerkrachten ondersteunen bij het literatuuronderwijs in het algemeen en onderwijs rond Elsschot in het bijzonder; en een digitaal forum opzetten voor samenwerking en reflectie tussen leerkrachten en leerlingen in Nederland en Vlaanderen.

Sinds 2001 vindt in januari zowel in Nederland als Vlaanderen met de steun van de Taalunie een groots poëziefest plaats, Gedichtendag.

Eén dag lang krijgt poëzie de ruimte die zij het hele jaar door verdient. Met de uitgave van een speciale Gedichtendagbundel, de Gedichtendagprijzen, lessuggesties voor scholen en een website leggen Poetry International en vzw Behoud de Begeerte de basis voor de gezamenlijke Gedichtendag. Boekhandels, bibliotheken, literaire organisaties, scholen en particulieren worden uitgenodigd om daarop voort te bouwen en met eigen initiatieven en activiteiten Gedichtendag tot een succes te maken. Gedichtendag is niet alleen bedoeld voor poëziefhebbers, maar ook voor iedereen die nog niet vertrouwd is met poëzie.

2.4.5 De Taalunie Toneelschrijfprijs

Op 6 september 2001 werd in Vlaams Cultuurhuis 'De Brakke Grond' in Amsterdam de Taalunie Toneelschrijfprijs uitgereikt aan Peter Verhelst en Luk Perceval voor hun toneeltekst 'Aars! (Anatomische studie van Osteia)'. Met de Toneelschrijfprijs wil de Taalunie de Nederlandse toneelschrijfkunst en de opvoering van Nederlandse toneelstukken stimuleren. De Toneelschrijfprijs bedraagt € 10.000 en werd in 2001 voor de zevende keer toegekend.

2.4.6 Leesbevordering

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren organiseerde in het voorjaar van 2001 een conferentie over een gezamenlijk leesbevorderingsbeleid. Naar aanleiding daarvan heeft de raad advies uitgebracht over de uitwerking van een gezamenlijk leesbevorderingsbeleid. Het Comité van Ministers besloot dat op een aantal domeinen van leesbevordering gezamenlijk beleid wordt ontwikkeld.

2.5 Communicatie

2.5.1 Prijs der Nederlandse Letteren

De belangrijkste literaire prijs van het Nederlandse taalgebied ter waarde van 16.000,- euro wordt eenmaal per drie jaar toegekend. In juni besloot het Comité van Ministers van de Taalunie de Prijs der Nederlandse Letteren 2001 toe te kennen aan Gerard Reve. De jury besloot Reve voor te dragen voor de Prijs der Nederlandse Letteren omwille van de onverwisselbaarheid van zijn schrijverschap. De jury was van oordeel dat zijn ruim vijftig jaar durende schrijverschap een even omvangrijk als schitterend oeuvre heeft opgeleverd. Gerard Reve is sinds de instelling van de Prijs der Nederlandse Letteren de zestiende laureaat. Er vond geen formele uitreiking plaats.

2.5.2 'Taal in Zicht'

Met de nieuwe reeks 'Taal in Zicht' wil de Taalunie in samenwerking met de uitgeverij Sdu een serie boekjes voor een breed publiek op de markt brengen over taalbeleid en taalpolitiek. Het eerste deeltje verscheen in 2001 onder de titel: 'Gezocht: Functiebenamingen (M/V)' Het boekje wil de Nederlandse-taalgebruiker helpen om op een doordachte wijze om te gaan met sexeverwijzingen in functiebenamingen. De auteurs (Johan de Caluwé en Ariane van Santen) schrijven niet voor hoe het moet, maar geven aan wat er allemaal kan, en welke argumenten kunnen spelen bij de keuze voor de ene of de andere oplossing.

2.5.3 Publicaties

In het jaar 2001 kwam de Taalunie regelmatig in het nieuws. Nederlandse en Vlaamse kranten publiceerden in totaal 203 artikelen over de Taalunie, over het werk van de Taalunie, of waarin de Taalunie werd genoemd. In Vlaanderen waren het 101 publicaties en in Nederland 102.

2.6 De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren heeft in 2001 adviezen uitgebracht over:

- De erkenning van het Zeeuws als regionale taal onder het Europees handvest regionale talen en talen van minderheden (juli 2001).
- Naar een gezamenlijk Nederlands-Vlaams leesbevorderingsbeleid (juli 2001).
- Het advies is (mede) gebaseerd op de resultaten van een conferentie die de Raad organiseerde op 16 maart 2001. Tijdens de conferentie werden organisaties uit het veld geraadpleegd over de principes en concretisering van het gezamenlijke leesbevorderingsbeleid. De conferentie werd bezocht door vertegenwoordigers van leesbevorderingsinstellingen, organisaties uit het boekenvak en de bibliotheekwereld, overheden, onderwijs en onderzoeksinstellingen.
- Taalbeleid voor het Nederlands in Europees perspectief (november 2001).
- Het advies is gebaseerd op het *rapport Naar een samenhangend taalbeleid voor het Nederlands in Europees perspectief*. Dit rapport werd geschreven door een werkgroep die bestond uit raadsleden en externe leden.
- De hoofdlijnen van het meerjarenbeleid 2003-2007.

3 *De Nederlandse Taalunie in 2002*

Dit hoofdstuk gaat over de activiteiten van de Taalunie in het lopende jaar. De opzet is dezelfde als het voorgaande hoofdstuk. Alleen markante acties worden vermeld, waarbij overigens overlap met het voorgaande jaar kan optreden omdat het vaak gaat om meerjarige projecten en acties.

3.1 Algemeen

Veel tijd en aandacht gaat in 2002 naar het voorbereiden van de nieuwe meerjarenbeleidsperiode (2003-2007). In april werd het plan door het Comité van Ministers vastgesteld. Het plan geeft aan dat de werking van Taalunie vanaf 2003 een vijftal prioriteiten kent. Voor de ondersteuning van de neerlandistiek in het buitenland worden meer middelen vrijgemaakt. Op het terrein van onderwijs Nederlands binnen het taalgebied gaat de aandacht vooral naar de sociale aspecten van dat onderwijs enerzijds en naar het gebruik van Informatie- en Communicatie technologie (ICT) anderzijds. Belangrijk wordt ook de uitbouw van een centrale voor het beheer en het onderhoud van bestanden die afkomstig zijn uit projecten voor taal- en spraak-technologie. Ten slotte wil de Taalunie in de komende jaren ook een nieuwe impuls geven aan de Nederlands-Vlaamse samenwerking op het terrein van de Letteren. In de tweede helft van 2002 wordt de uitvoering van deze prioriteiten voorbereid.

3.2 Taal

3.2.1 Taalunieursum en taaladvisering

Het Taalunieursum wordt in 2002 verder uitgebouwd. Nieuwe partners worden uitgenodigd om er met hun 'inhoud' aan deel te nemen. Daarnaast gaat veel aandacht naar het ontsluiten van informatie in andere databanken, die voor het Nederlands van belang is. Aan het Taalunieursum worden nieuwe functies toegevoegd die ten dienste kunnen staan aan de werking van de Taalunie. Met opiniërende artikelen over de werkerreinen van de Taalunie wordt een bijdrage geleverd aan de publieke discussie over het te voeren beleid.

3.2.2 Tweektalige woordenboeken

De CLVV zal in 2002 de nog lopende projecten afronden. Het betreft met name de redactiefase van de vertaalwoordenboeken Nederlands-Arabisch; Nederlands-Noors; Nederlands-Pools, alsmede Nederlands-Deens. Al deze woordenboeken werken in beide richtingen. Daarnaast zal worden afgerond de redactie van het 'eenzijdige' woordenboek Nederlands-Indonesisch. Het eenzijdige woordenboek Russisch-Nederlands is gereed en bereikte in maart 2002 de boekwinkels. Voor alle afgeronde projecten wordt een presentatie georganiseerd. Zo werd het woordenboek Russisch-Nederlands in april tijdens een feestelijke ceremonie op de Vrije Universiteit formeel overhandigd aan de

ambassadeur van Rusland.

Begin 2002 ging een nieuw project van start voor een vertaalwoordenboek Fins.

Omdat de CLVV een looptijd had tot eind 2002 moet ook dit jaar de afronding, de overdracht en het zorgvuldige beheer worden geregeld van alle opgebouwde bestanden en nog lopende projecten.

3.2.3 Taal- en spraaktechnologie

Vanaf 2003 wordt de Taalunie verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van digitale taalbestanden die zijn ontwikkeld in projecten die door de overheid zijn gefinancierd. Om hierop voorbereid te zijn heeft de Taalunie in 2001 een beschrijving laten maken van hoe een dergelijke beheers- en onderhoudsopdracht het best uitgevoerd kan worden. Uitkomst van de studie is dat er een soort TST-centrale opgericht moet worden, waar alle projecten hun resultaten deponeren. Vanuit die TST-centrale wordt ervoor gezorgd dat de materialen die zijn ontwikkeld na afloop van het project niet in een of andere lade verdwijnen, maar dat ze zo goed mogelijk ter beschikking gesteld worden van eenieder die er gebruik van wil maken. Het spreekt vanzelf dat ook de mogelijkheid wordt voorzien voor de makers van de materialen om toe te zien op wat met hun producten gebeurt.

De opzet van een dergelijke beheersstructuur is een ingewikkelde operatie waarbij veel verschillende partijen zijn betrokken. Het is de bedoeling dat de Centrale begin 2003 operationeel is.

Het project NL-Translex is een van die projecten waarvan de resultaten begin 2003 aan de TST-Centrale overgedragen moeten worden. In dit geval bestaan die producten uit modules voor automatisch vertalen tussen het Nederlands enerzijds en het Engels en Frans anderzijds. Deze vertaalmodules worden ontwikkeld op het hoogst mogelijke kwaliteitsniveau, d.w.z. een niveau dat het mogelijk maakt, via post-editing (door vertalers en/of vakdeskundigen), een definitieve vertaling te produceren waarvoor in totaal minder middelen moeten worden ingezet dan voor een volledig door menselijke vertalers uitgevoerde vertaling. De componenten die ontwikkeld worden zijn bedoeld voor gebruik als hulpmiddel voor vertaaldiensten van de overheid en aan overheid gelieerde instellingen en voor gebruik door de vertaaldiensten van de Europese Unie. Na afronding van het project eind 2002 zal niet alleen het vertaalsysteem beschikbaar komen, maar ook verschillende materialen zoals een- en tweetalige lexica die voor andere TST-toepassingen ingezet kunnen worden.

3.2.4 Europees netwerk

De Taalunie organiseert in juni 2002 in Brussel de derde Europese werkconferentie in het kader van de oprichting van een Europees netwerk van nationale taalbeleidsinstanties. Deze conferentie wordt voorbereid door een internationale werkgroep die wordt gecoördineerd door het Algemeen Secretariaat van de Taalunie. Het doel van de conferentie is het oprichten van een permanente structuur voor het Europese netwerk.

De Taalunie zal deze permanente structuur gebruiken als een middel om een ruimer, internationaal draagvlak te verkrijgen voor verschillende aandachtspunten in haar beleid. Gezamenlijk internationaal optreden biedt immers meer kansen op succes dan een exclusief Nederlands-Vlaamse aanpak.

3.3 Onderwijs binnen het taalgebied

3.3.1 Sociaal Taalbeleid

In 2002 werkt de Taalunie aan een goede inbedding van de publicaties rond vroege tweedetaalverwerving en inburgering die in 2001 vervaardigd zijn in Nederland en Vlaanderen. Dit gebeurt door het breed verspreiden van de publicaties, door aandacht te vragen voor de teksten in vakbladen en door samen met veldorganisaties te bekijken

wat zinvolle vervolgactiviteiten zijn. De Taalunie formuleert daarna zelf een activiteitenplan rond de twee thema's.

In 2002 wordt ook een nieuw thema uitgewerkt in het kader van Sociaal Taalbeleid. Het betreft alfabetisering van autochtone inwoners in Nederland en Vlaanderen. De Taalunie sluit zich daarvoor aan bij de activiteiten die in opdracht van de Nederlandse overheid worden uitgevoerd rond alfabetisering. Naar verwachting wordt een referentiekader met minimale doelen ontwikkeld, geschikt voor gebruik in zowel Nederland als Vlaanderen.

3.3.2 Referentiekader taalvaardigheid in de opleiding

In de zomer van 2001 signaleerde het Platform Onderwijs Nederlands een vaak te zwakke taalvaardigheid onder aankomend leerkrachten in het basis- en secundair/voortgezet onderwijs (zowel leraren Nederlands als vakdocenten). Het Platform verwoordde deze zorg in een brief aan de ministers van onderwijs in Nederland en Vlaanderen, vertegenwoordigd in het Comité van Ministers van de Taalunie. De ministers hebben aangegeven deze zorg te delen. Zij ondersteunen ook het idee om in Nederlands-Vlaams perspectief te werken aan middelen om de taalvaardigheid van aankomend leerkrachten te verbeteren. De Taalunie wil daarom nu een beschrijving maken van de taalvaardigheid die leraren nodig hebben om als leraar te kunnen functioneren. Een dergelijke beschrijving kan lerarenopleidingen in Nederland en Vlaanderen helpen om hun taalvaardigheidsonderwijs gericht uit te bouwen.

3.3.3 Ondersteuning van de leraar via het Taalunieversum

Het Taalunieversum is sedert 2000 een portaalwebsite voor het Nederlands, en bevat ook een luik 'onderwijs'. Als eerste activiteit op het gebied van dit luik zijn verwijzingen opgenomen naar vele Nederlandse en Vlaamse websites die informatie bevatten over het onderwijs Nederlands. Hiervoor is samenwerking gezocht met de Vakwijzer Nederlands van Kennisnet (NL). Tevens zijn er verwijzingen opgenomen naar instellingen/verenigingen die geen website hebben. Zodoende vervult het Taalunieversum een vraagbaakfunctie. In 2002 wil de Taalunie verder gaan dan het ontsluiten van bestaande informatie. De Taalunie presenteert ook zelf kennis via het Internet. Dit gebeurt onder anderen door de digitalisering en actualisering van het boek 'Het Schoolvak Nederlands Onderzocht' (Bonset/Hoogeveen 1998). In dit werk is informatie te vinden over al het onderzoek naar onderwijs Nederlands in het voortgezet/secundair onderwijs, dat de laatste jaren is uitgevoerd in Nederland en Vlaanderen. Daarnaast zorgt de Taalunie ervoor dat kennis die is verzameld in andere Taalunieprojecten rond onderwijs beschikbaar is via het Taalunieversum.

3.3.4 Virtueel expertisenetwerk NT2

De Taalunie is altijd op zoek naar effectieve middelen om uitwisseling en samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen te bevorderen. In het verleden heeft de Taalunie onder meer conferenties georganiseerd. In de nabije toekomst zal het *Taalunieversum* ook een belangrijk platform vormen voor de uitwisseling van kennis en inzichten tussen leerkrachten, begeleiders, ontwikkelaars of andere betrokkenen. Om de kracht van zowel de conferenties als het Taalunieversum te versterken is het Virtueel Expertisenetwerk NT2 opgezet als experiment. Simpel gesteld houdt het in dat er drie conferenties worden georganiseerd waarvoor deelnemers voorbereidende opdrachten uitvoeren via het Internet/e-mail. Ook evaluatie en uitkomsten zijn weer te vinden op het Internet.

Het expertisenetwerk staat in het teken van omgaan met verschillen of heterogeniteit in scholen voor voortgezet/secundair onderwijs. Voorbereidende werkzaamheden vinden plaats in 2002. In 2003 en 2004 zullen de drie conferenties plaats hebben.

3.4 Onderwijs buiten het taalgebied

3.4.1 Ondersteuning van de buitenlandse neerlandistiek

Voor Indonesië staat in 2002 een belangrijke verandering op stapel. Er worden namelijk voorbereidingen getroffen om het Erasmus Taalcentrum (ETC) nu ook formeel onder de vleugels van de Taalunie te brengen. Informeel was dat al het geval omdat het "dossier" ETC al enkele jaren geleden aan de Taalunie werd overgedragen. Het ETC is een instituut waar jaarlijks ruim 1500 personen een cursus Nederlands volgen. Daarnaast fungeert het ETC als vraagbaak en coördinatiepunt voor iedereen die in Indonesië iets met Nederlands te maken heeft. Het ETC heeft ook een belangrijke functie in de uitvoering van het Taaluniebeleid in dat land. Het onderbrengen van het ETC bij de Taalunie is voornamelijk een formalisering van de bestaande situatie. Het onder de vleugels brengen van de ETC bij de Taalunie zal gevolgen hebben voor het gehele beheer en management van het ETC. Met ingang van 1 januari 2003 zal de nieuwe situatie van kracht zijn.

De bevordering van het Nederlands in Zuid-Afrika biedt de Taalunie meer mogelijkheden dan in andere landen. Dat komt door de verandering die is opgetreden in de houding ten aanzien van het Afrikaans. Het Afrikaans heeft tegenwoordig de maatschappelijke status gekregen als een van de Afrikatalen en als een taal van waaruit kennis ingezet kan worden voor de uitbouw van een multitalig Zuid-Afrika. Daarmee lijkt het Afrikaans een beetje op het Nederlands, dat ook als een van de talen in een meertalige Europese context functioneert. Hierdoor is een verwantschap in behoeften ontstaan, zoals aandacht voor taal- en spraaktechnologie, certificerings- en alfabetiseringskwesaties. Door de nauwe linguïstische relatie tussen het Nederlands en het Afrikaans wordt vanuit Zuid-Afrika uitgekeken naar samenwerking met het Nederlandse taalgebied. De Taalunie speelt daarop in. In 2002 vindt een oriëntatie plaats op de nieuwe samenwerkingsmogelijkheden. De nieuwe samenwerking richt zich onder meer op het uitwisselen van kennis over de opbouw van taalinfrastructuur, waarbij taal- en spraaktechnologie een belangrijk onderwerp is.

Voor het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNAVt) vormt 2002 een belangrijk jaar. Dat is namelijk het jaar waarin de projectperiode van 3 jaar ten einde loopt. In deze periode moest het oude CNAVt, waarin afzonderlijke taalvaardigheden op verschillende niveaus getoetst konden worden, omgevormd worden tot een examenstelsel dat aansluit op de recente ontwikkelingen op het terrein van vreemdetaaltoetsing. Centraal daarin staat het toetsen van gebruikersprofielen en het aanbieden van een toetsenbank voor diagnostisch gebruik. Dit examenstelsel moet aansluiten op het gemeenschappelijk Europees Referentiekader. In 2002 worden deze werkzaamheden afgerond. Op basis van een grondige evaluatie van het gehele project wordt besloten op welke wijze het project zal worden vervolgd en welk team de projectuitvoering zal verzorgen.

3.4.2 Niet-universitair onderwijs Nederlands in het buitenland

Het niet-universitair onderwijs buiten het taalgebied wordt systematisch als aandachtsgebied van de Taalunie opgepakt. Met de Franse regio's Nord en Pas de Calais en met Aruba en de Nederlandse Antillen wordt al structureel samengewerkt. In andere landen is vooral sprake van losse initiatieven op dit terrein. In het licht van het verwachte belang van deze vorm van onderwijs Nederlands voor de positie van het Nederlands in met name de Europese Unie, wil de Taalunie met ingang van 2003 ook op dit terrein gestructureerd beleid gaan voeren. Deze structurele werking wordt in 2002 voorbereid. De Taalunie wil over de resultaten van het Colloquium in 2001 gesprekken voeren met de instanties die in de grensregio's verantwoordelijk zijn voor het onderwijs Nederlands. Uit die gesprekken moet een duidelijk beeld komen van wie welke ondersteuning organiseert. Voor de Taalunie komt het er vooral op aan te weten of de geplande ondersteuningsvormen het best voor elk van de grensregio's apart opgezet worden of centraal voor alle regio's samen.

Tot in 2001 liep de ondersteuning van Vlaamse zijde voor de bevordering van het onderwijs Nederlands in het buitenland, en met name in Noord-Frankrijk via de organisatie VVOB die daarvoor de benodigde middelen kreeg van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid heeft besloten die middelen met ingang van 2003 over te hevelen naar de Taalunie.

3.5 Cultuur

3.5.1 Boekenvak

Onder auspiciën van het ONUB wordt onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van een gezamenlijke titeldatabase voor alle in het taalgebied uitgegeven boeken.

3.5.2 Leesbevordering

Nu in Vlaanderen de vzw Stichting Lezen operationeel is geworden, kan het overleg over een gezamenlijke aanpak op het terrein van de leesbevordering van start gaan. Het gaat om voorzieningen voor documentatie en informatie over projecten en deskundigen, om beleidsvoorbereidend onderzoek, om beleid voor jongeren en om leesbevordering in de vroeg- en voorschoolse educatie.

De Taalunie werkt samen met Stichting Lezen en de Vlaamse overheid aan een project ter opvolging van de Jonge Gouden Uil. Leerlingen uit de hoogste klassen van deelnemende scholen uit het voortgezet/secundair in Nederland en Vlaanderen lezen literaire boeken die voor de Gouden Uil, de AKO- of Librisprijs zijn genomineerd, en kiezen vervolgens hun eigen winnaar. De leerlingen van de deelnemende scholen wisselen onderling meningen uit, en doen onder andere via internet verslag van hun bevindingen. Het doel van het project is jongeren te interesseren voor het lezen van Nederlandstalige literatuur. In het schooljaar 2001-2002 deden meer dan duizend scholieren uit 66 scholen mee. De prijs ging naar de auteur Tomas Lieske voor zijn boek 'Franklin'.

3.6 Communicatie

3.6.1 'Het volk is gansch de taal'

Onder deze titel vond op 3 januari op de Nederlandse televisie een uitzending plaats waarin werd teruggekeken op het taaljaar 2001. Aan de orde kwamen o.a. 'gsm-taal', het poldernederlands en de Vlaamse 'tussentaal'. De uitzending werd gepresenteerd door de auteur Ronald Giphart en gesponsord door de Nederlandse Taalunie. Hoofdgasten in de uitzending waren de voorzitter van de Tweede Kamer mevrouw Van Nieuwenhoven en Marcel van Tilt, de presentator van het bekende televisieprogramma 'Tien voor Taal'. Naar de uitzending keken ongeveer 200.000 personen.

De talige terugblik op het jaar 2002 wordt op 26 december 2002 op de Nederlandse televisie uitgezonden. Met de Vlaamse televisie wordt nog over uitzending onderhandeld.

3.6.2 Taalschrift digitaal

In samenwerking met een redactieraad werd een concept opgesteld voor een Taalschrift Digitaal dat het vroegere papieren taalschrift gaat opvolgen. Het gaat hier om een digitaal tijdschrift dat vooral opiniërende columns bevat over onderwerpen op het gebied van taal die maatschappelijk interessant zijn. Het Taalschrift maakt deel uit van het Taalunieversum en is bestemd voor een breed geïnteresseerd publiek. In 2002 draait het tijdschrift proef bij een beperkt aantal gebruikers. Als alles naar wens verloopt, wordt het tijdschrift vanaf 2003 voor iedereen toegankelijk.

3.7 De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

Sjaak Kroon is met ingang van 2002 Ludo Beheydt opgevolgd als voorzitter van de Raad. Hij was het afgelopen jaar vice-voorzitter. Rik van Gorp is de nieuwe vice-voorzitter.

Eind 2001 en begin 2002 verliep de benoemingstermijn van een groot aantal van de zittende leden van de Raad. Gevolg hiervan is dat de Raad in 2002 in een grondig vernieuwde samenstelling vergadert.

De Raad heeft zich voorgenomen om in 2002 adviezen uit te brengen over Nederlands-Vlaamse samenwerking op het terrein van de letteren, en over de wijze waarop beleid met taalvariatie om dient te gaan. Ter voorbereiding van beide adviezen werden al werkgroepen geformeerd.

4 Begroting 2001 versus begroting 2002

Begroting 2002 versus herziene begroting 2001 (in euro)

Inkomsten reguliere begroting	2001	2002
Bijdragen	2.119.607	2.229.876
Doelsubsidies		
algemeen	1.184.825	1.235.645
projecten Instituut voor Nederlandse Lexicologie	1.474.332	1.531.508
neerlandistiek Midden- en Oost-Europa	159.731	165.630
neerlandistiek Indonesië	272.268	282.705
Erasmus Taalcentrum Jakarta	311.747	323.999
vervolgprojecten NTU-colloquium Jakarta 1996	45.378	45.378
neerlandistiek Zuid-Afrika	213.276	218.723
zomercursus Nederland	141.126	146.571
zomercursussen Vlaanderen	120.252	124.790
nascholing docenten buiten het taalgebied	25.412	26.319
onderwijs Nederlands in grensgebieden	119.344	123.882
vertaalbeleid buitenland	170.168	170.621
literatuurgeschiedenis	181.512	181.512
leesbevorderingsprojecten	45.378	29.496
digitale bibliotheek Nederlands	49.916	49.916
sociaal taalbeleid / vroege tweedetaalverwerving	39.810	0
sociaal taalbeleid / inburgering	39.810	0
projectbijdrage Europees Jaar van de Talen	52.727	0
Stichting Koningin Wilhelmina Professoraat	22.689	0
culturele functie docentschappen	0	23.596
	4.669.701	4.680.291
Royalty's	45.378	45.378
Overige inkomsten	468.937	503.510
Totaal inkomsten reguliere begroting	7.303.623	7.459.055

Uitgaven reguliere begroting	2001	2002
Organen	879.184	791.846
Voorlichting	246.993	328.514
Werkvelden		
Taal	1.964.570	2.038.771
Onderwijs	3.401.063	3.420.768
Cultuur	811.813	879.156
Totaal uitgaven reguliere begroting	7.303.623	7.459.055

Detail uitgaven

(in euro)

Uitgaven organen	2001	2002
Algemeen Secretariaat		
personeelskosten	629.292	533.838
materiële kosten	158.369	157.916
projecten Algemeen Secretariaat	36.552	35.100
	824.213	726.854
Comité van Ministers / Voorbereidend Overleg	10.782	8.672
Interparlementaire Commissie	20.366	26.371
Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren	23.823	29.949
Totaal organen	879.184	791.846

Uitgaven voorlichting	2001	2002
voorlichting algemeen / NTU-website	100.013	110.518
activiteiten	72.628	76.916
materialen	74.352	141.080
Totaal voorlichting	246.993	328.514

Uitgaven werkvelden	2001	2002
Taal		
Europa	46.149	24.686
spelling	6.671	14.997
spraakunst	85.946	86.127
projecten Instituut voor Nederlandse Lexicologie	1.476.465	1.538.179
terminologie	78.005	79.820
taal- en spraaktechnologie	122.022	118.346
taalzorg	86.082	115.396
overige	63.230	61.220
Totaal taal	1.964.570	2.038.771
Onderwijs		
Onderwijs binnen het taalgebied		
algemeen	30.340	23.411
projecten	248.231	278.707
	278.571	302.118

	2001	2002
Onderwijs buiten het taalgebied		
neerlandistiek algemeen	575.400	689.733
zomercursussen / bijscholing en		
informatievoorziening	978.975	863.861
neerlandistiek Midden- en Oost-Europa	260.141	219.970
neerlandistiek Indonesië	691.833	669.870
neerlandistiek Verenigde Staten van Amerika	143.236	134.455
neerlandistiek Zuid-Afrika	253.028	244.678
neerlandistiek Zuidoost Azië en Oceanië	19.456	21.895
niet-universitair algemeen	19.612	54.694
onderwijs Nederlands in grensgebieden	154.308	157.644
onderwijs Nederlands Antillen en Aruba	18.900	34.714
onderwijs Nederlands Suriname	7.603	27.136
	3.122.492	3.118.650
<i>Totaal onderwijs</i>	3.401.063	3.420.768
Cultuur		
Cultuur binnen het taalgebied		
leesbevordering	113.228	150.033
projectsubsidies	378.797	367.391
drama en media	59.627	59.093
	551.652	576.517
Cultuur buiten het taalgebied		
culturele functie docentschappen	89.131	105.426
bevordering kwaliteit literair vertalen	171.030	197.213
	260.161	302.639
<i>Totaal cultuur</i>	811.813	879.156
Totaal werkvelden	6.177.446	6.338.695

Totaal uitgaven	7.303.623	7.459.055
------------------------	------------------	------------------

Bijlage: Besluiten van het Comité van Ministers in 2001

(inclusief de besluiten van de extra vergadering van 14 januari 2002)

Besluitenlijst 54e vergadering van het Comité van Ministers – Breda, 18 april 2001

1. Besluit Comité van Ministers over Instellingstermijn Platform Onderwijs Nederlands

Rekening houdend met de uitkomsten van het evaluatierapport over de werking van het Platform Onderwijs Nederlands dat in de loop van 1999 werd opgesteld, en met het feit dat de groeiende interesse in Nederlands-Vlaamse samenwerking op het terrein van het onderwijs Nederlands het noodzakelijk maakt om het veldoverleg op dit terrein onder de loep te nemen, beslist het Comité van Ministers dat:

- a de instellingstermijn van het Platform Onderwijs Nederlands, en de zittingstermijn van de huidige leden wordt verlengd tot 31 december 2002, en
- b het algemeen secretariaat wordt verzocht om in overleg met het Platform Onderwijs Nederlands een regeling uit te werken voor het veldoverleg op het terrein van het onderwijs Nederlands voor de nieuwe meerjarenbeleidsperiode 2003-2007.

2. Besluit Comité van Ministers over Steunpunt Nederlands als Vreemde Taal

Het Comité van Ministers besluit om de instellingstermijn van het Steunpunt NVT te verlengen tot 31 december 2002. Het Comité verzoekt het bureau van het Steunpunt, in samenspraak met de stuurgroep, een evaluatierapport over de werking van het Steunpunt NVT op te stellen voor zijn najaarsvergadering 2001. Op grond van de bevindingen in dit evaluatierapport zal dan worden bekeken of en hoe het project 'Steunpunt NVT' wordt gecontinueerd in de nieuwe meerjarenbeleidsperiode.

3. Besluit Comité van Ministers over Actieplan en ontwerpbegroting 2002

Het Comité van Ministers stelt het actieplan 2002 (hoofddlijnen) vast en keurt de ontwerpbegroting 2002 goed. Het actieplan 2002 (hoofddlijnen) en de ontwerpbegroting 2002 worden voorgelegd aan de Interparlementaire Commissie en aan de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren.

Besluitenlijst 55e vergadering van het Comité van Ministers – Breda, 8 oktober 2001

1. Besluit Comité van Ministers over het Actieplan en de begroting 2002

Het Comité van Ministers stelt het Actieplan en de begroting 2002 vast.

- I De begroting 2002 van de Nederlandse Taalunie is samengesteld uit:
 - €2.229.876 bijdragen;
 - € 4.680.290 doelsubsidies;
 - € 548.889 overige inkomsten.

II Conform artikel 17 van het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie worden de bijdragen voor tweederde ter beschikking gesteld door het Koninkrijk der Nederlanden en voor eenderde door de Vlaamse Gemeenschap.

III Van de doelsubsidies wordt € 3.179.184 ter beschikking gesteld door het Koninkrijk der Nederlanden en € 1.501.105 door de Vlaamse Gemeenschap.

IV Opdat de Taalunie aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen, zullen de bijdragen en doelsubsidies door het Koninkrijk der Nederlanden in vier gelijke delen aan het begin van elk kwartaal van 2002 worden overgeschreven, en door de Vlaamse Gemeenschap in twee gelijke delen op 1 april 2002 en op 1 juli 2002.

2. Besluit Comité van Ministers over het Raadsadvies Nederlands-Vlaams leesbevorderingsbeleid

Het Comité spreekt zijn waardering uit over het advies. Het speelt in op het belang van een leesbevorderingsbeleid in het taalgebied en onderstreept de meerwaarde van een gezamenlijk Nederlands-Vlaams beleid. Het is verheugend dat het veld positief staat ten opzichte van samenwerking.

Een gezamenlijk leesbevorderingsbeleid zal in de komende meerjarenbeleidsperiode van de Taalunie (2003-2007) een prominente plaats krijgen.

Inmiddels is op een aantal terreinen al een begin gemaakt met de Nederlands-Vlaamse samenwerking.

- Een project voor ontwikkeling leesbevorderingsmethodes is opgenomen in het Taaluniebeleid ICT en onderwijs Nederlands.
- Het project Inktaapje
- Een project voor studenten van de pabo's en lerarenopleidingen om de omgang met jeugdliteratuur te bevorderen.

Met ingang van 2002 zal initiatief genomen worden om de samenwerking tussen de Nederlandse Stichting Lezen, de betreffende Vlaamse instanties en de Taalunie uit te breiden naar de volgende terreinen:

- beleid gericht op kinderen in de voor- en vroegschoolse leeftijd
- beleid voor jongeren vanaf 12 jaar, met name in het beroepsonderwijs
- een strategisch plan voor beleidsvoorbereidend onderzoek
- een informatie- en documentatiesysteem op het gebied van onderzoek, expertise en voorbeeldprojecten

Een realisatie van andere gemeenschappelijke initiatieven is op korte termijn niet haalbaar. Wel verzoekt het Comité van Ministers de beide Stichtingen Lezen om in overleg met de Taalunie de mogelijkheden voor gemeenschappelijk optreden maximaal te benutten. Het advies van de Raad kan hiervoor als leidraad dienen.

3. Besluit Comité van Ministers over de Aard en omvang van de herziening van de Woordenlijst Nederlandse taal

Ten aanzien van de herziening van de Woordenlijst Nederlandse taal (Groene boekje), bevestigt het Comité van Ministers hetgeen is bepaald in artikel 12 van zijn besluit d.d. 21 maart 1994. Zulks betekent dat de herziening geen aanleiding mag geven tot

wijzigingen aan de van kracht zijnde officiële spellingvoorschriften, zoals vastgelegd in de besluiten van het Comité van Ministers van 21 maart 1994 en van 24 oktober 1994, en in de wetten, decreten en officiële besluiten van de Hoge Verdragsluitende Partijen. Het geeft aan de algemeen secretaris opdracht om de uitvoerende partijen over de aard en omvang van de herziening te instrueren en om hierover met het Comité van Ministers nader af te stemmen.

4. Besluit Comité van Ministers over gezamenlijke subsidie-regelingen biografieën en startende schrijvers en vertalers

Het Comité besluit dat het volgende aan de Fondsen wordt bericht in reactie op hun gezamenlijke brief:

- Het Comité van Ministers is verheugd over het voornemen van de beide Fondsen om binnen het kader van het Taaluniebeleid gemeenschappelijke systemen te ontwikkelen voor de ondersteuning van biografieën, respectievelijk voor starterssubsidies aan vertalers (uit andere talen) en auteurs.
- Aan het Nederlandse Fonds zijn middelen beschikbaar gesteld waaruit ook de genoemde regelingen gefinancierd kunnen worden. Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zal ervoor zorgen dat met ingang van 2002 op de begroting van het Vlaamse Fonds extra bedragen worden opgevoerd van respectievelijk maximaal 55.000 euro voor biografieën en maximaal 42.500 voor starterssubsidies om de genoemde gemeenschappelijke regelingen financieel mogelijk te maken.
- Het Comité neemt kennis van het voornemen van de fondsen om waar mogelijk nieuw beleid van meet af aan gemeenschappelijk te ontwikkelen en uit te voeren. In dat verband dringt het Comité er bij de fondsen op aan om in de toekomst veranderingen in bestaande subsidiesystemen en initiatieven voor nieuwe systemen zoveel mogelijk van meet af aan met elkaar en met de Taalunie te bespreken en indien mogelijk gemeenschappelijk uit te werken.

5. Besluit Comité van Ministers over een gezamenlijk buitenlands letterenbeleid

Het Comité van Ministers vraagt het Nederlands literair Productie- en Vertalingenfonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren om in overleg met de algemeen secretaris vóór 1 maart 2002 een plan op te stellen voor een gemeenschappelijk buitenlands beleid op het gebied van de Nederlandstalige letteren. Dit plan zal worden geagendeerd voor de eerstkomende vergadering van het Comité.

Besluitenlijst extra vergadering van het Comité van Ministers – Breda, 14 januari 2002

Besluit van het Comité van Ministers over het Raadsadvies "Naar een samenhangend taalbeleid voor het Nederlands vanuit Europees perspectief"

Het Comité van Ministers heeft kennisgenomen van het adviesrapport "Naar een samenhangend taalbeleid voor het Nederlands vanuit Europees perspectief" dat is opgesteld door een Werkgroep in opdracht van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren en waarvan de Aanbevelingen integraal door de Raad zijn overgenomen. Het Comité van Ministers bedankt de Raad voor zijn omvangrijke werk. Het is van oordeel dat het uitdiepen van grotere beleidsdomeinen in hun samenhang tot meerwaarde kan leiden. Het Comité van Ministers is het voor een belangrijk deel eens met de strekking van het rapport en de gedane aanbevelingen. In het voorliggende besluit geeft het Comité van Ministers de grote lijnen aan van het beleid dat de Nederlandse Taalunie naar aanleiding van de aanbevelingen gedurende de komende beleidsperiode wil gaan voeren. Gezien de omvang en diepgang van het rapport is het volgens het Comité van Ministers niet mogelijk en niet opportuun om in deze fase gedetailleerd in te gaan op de praktische uitwerking in actielijnen en projecten en daarbij alle noodzakelijke accenten en nuanceringen aan te brengen. De onderschreven aanbevelingen zullen moeten worden geconcretiseerd in komende beleidsdocumenten, namelijk het Meerjarenbeleidsplan

en de daarop gebaseerde jaarlijkse actieplannen. Het rapport zal daarbij steeds als referentiekader dienen.

Een aantal aanbevelingen wordt niet overgenomen omdat het Comité van Ministers van oordeel is dat uitvoering ervan niet op de weg van de Nederlandse Taalunie ligt of niet rechtstreeks bijdraagt tot de verwezenlijking en uitvoering van de Verdragsdoelstellingen van de Taalunie. Dat geldt voor de onderstaande aanbevelingen:

- Bescherming van allochtone minderheidstalen (2);
- Bescherming en erkenning van gebarentalen (4);
- Onderzoek naar de situatie in tweetalige havo- en vwo-scholen in Nederland (6);
- Gebruik van het Nederlands in het publieke bestel (8);
- Beleid ten behoeve van Vlamingen en Nederlanders in het buitenland (12);
- Aanbod vreemdetalenonderwijs (17);
- Beleid van tolerantie en waardering ten aanzien van niet-dominante talen en cultuurvormen in het onderwijs (18);
- Grotere Europese aandacht voor sprekers van niet-dominante talen (21).

Niet-overname van de bovengenoemde aanbevelingen betekent overigens niet dat het Comité van Ministers het belang van deze aanbevelingen niet onderschrijft en evenmin dat het Nederlands-Vlaamse samenwerking op die terreinen afwijst. Alleen is het van oordeel dat de aanbevelingen de opdracht en doelstellingen van de Taalunie te buiten gaan en de samenwerking op andere wijze gestalte dient te krijgen.

Ten aanzien van de aanbevelingen 2, 4 en 18 constateert het Comité van Ministers dat er niet alleen standaard Nederlands wordt gesproken binnen het taalgebied. Het Comité van Ministers stelt vast dat over mogelijk taalvariatiebeleid nadere gedachtevorming noodzakelijk is, bijvoorbeeld als onderdeel van het Sociaal Taalbeleid in het meerjarig beleidsplan. De Raad wordt gevraagd hier nader advies over uit te brengen. Eventuele ruimere aandacht voor taalvariatie in het onderwijs mag in geen geval leiden tot verzwaring van het curriculum.

Ten aanzien van aanbeveling 12 moet worden opgemerkt dat de bedoelde acties deel uitmaken van de doelstellingen en werkzaamheden van de Nederlandse Stichting NOB. Recent is ook door Vlaanderen samenwerking met de stichting gezocht en hebben de Stichting en de Taalunie overlegd over samenwerking op het gebied van onderwijs Nederlands. De Nederlandse Taalunie is op die wijze indirect bij het geheel betrokken.

Voor een aantal belangrijke aanbevelingen is het Comité van Ministers van oordeel dat beleidsacties slechts effectief kunnen zijn als zij voorwerp zijn van gemeenschappelijke actie door verschillende Europese landen en taalgebieden. Het betreft:

- Beleid inzake waardering van taalvariatie, met name ook op Europees vlak (3);
- Productinformatie in het Nederlands (9);
- Op de Europese agenda plaatsen van taalbeleid, met name via een 'taalparagraaf' bij de Europese verdragen (20).

Het Europees Overlegorgaan van taalbeleidsinstanties, waaraan het Algemeen Secretariaat namens de Nederlandse Taalunie deelneemt, is volgens het Comité van Ministers het geschikte orgaan voor het initiëren van die samenwerking. Het Algemeen Secretariaat zal het komende jaar verifiëren of de genoemde domeinen voorwerp van Europese samenwerking kunnen zijn. Als dat het geval blijkt te zijn, dan zal het Comité van Ministers zich te zijner tijd nader beraden over de precieze positie die de Nederlandse Taalunie in die materies kan en moet innemen. Het Rapport van de Raad zal daarbij als referentiekader gelden.

Mocht uit de bovenbedoelde internationale contacten blijken dat er onvoldoende bereidheid tot samenwerking op de genoemde terreinen is, dan zal de uitvoering van de aanbevelingen door het Comité van Ministers worden heroverwogen.

Een aantal aanbevelingen is reeds binnen de huidige beleidslijnen in uitvoering of gepland. De uitvoering zal waar nodig worden beoordeeld zodat elementen uit de betreffende aanbevelingen nader kunnen worden geaccentueerd. De onderstaande aanbevelingen behoren tot deze categorie:

- Verplichtend karakter van samenwerking in Taalunieverband inzake internationaal taalbeleid, met name in het kader van de Europese Unie (1);
- Toezicht op het gebruik van alle officiële talen, inzonderheid het Nederlands, in contacten tussen Europese instellingen en burgers en niet-gouvernementele organisaties (10);
- Pragmatische, ideologisch onbeladen oplossing voor het taalgebruik binnen de Europese instellingen (11).
- Formele, structurele samenwerking met Suriname, Aruba en de Nederlandse Antillen (13);
- Samenwerking met Zuid-Afrika inzake Nederlands en Afrikaans in meertalige context (14);
- Belang van aanleggen van sectorale terminologische bestanden (15);
- Wegwerken van taalachterstand bij kinderen met een niet-dominante moedertaal (16);
- Bevorderen van partiële, receptieve vreemdetalenkennis in grensgebieden (19).

De hieronder genoemde aanbevelingen zullen in verschillende mate van prioritering gestalte krijgen in het toekomstig beleid, onder andere binnen het Meerjarenbeleidsplan 2003-2007.

- Positie van het Nederlands als instructietaal in het tertiair onderwijs (5 en 7);
- Toezicht op het gebruik van alle officiële talen, inzonderheid het Nederlands, in contacten tussen Europese instellingen en burgers en niet-gouvernementele organisaties (10);
- Pragmatische, ideologisch onbeladen oplossing voor het taalgebruik binnen de Europese instellingen (11).

Ten aanzien van de positie van het Nederlands in het tertiair onderwijs geldt dat conform de Nederlandse en Vlaamse wetgeving in bepaalde gevallen kan worden afgeweken van het Nederlands als instructietaal. Het Algemeen Secretariaat zal de ontwikkelingen inzake het gebruik van het Nederlands als instructietaal in het tertiair onderwijs in de komende jaren volgen.

Ten aanzien van de aanbevelingen 10 en 11 geldt dat zij bekeken zullen worden in het kader van de definiëring van wat door de Raad wordt omschreven als diligent, flankerend beleid. Overigens geldt voor die aanbevelingen dat hun uitvoering voorwerp is van gezamenlijke actie door verschillende Europese landen en taalgebieden.

Zoals gezegd bevat het voorliggend besluit de grote lijnen van het beleid dat de Nederlandse Taalunie naar aanleiding van de aanbevelingen wil gaan voeren. Uitvoering van deze krachtlijnen past in het Meerjarenbeleidsplan en zal in dat document, en vervolgens op projectniveau in de jaarlijkse actieplannen, concrete gestalte krijgen.

Meer informatie over de Nederlandse Taalunie

Taaluniewebsite: <http://www.taalunie.org>

Taalunie Nieuws: <http://www.taalunie.org/actueel/>

De volgende documentatie kan worden aangevraagd bij het algemeen secretariaat van de Taalunie:

- Brochure *Werken aan de toekomst van de taal. Portret van de Nederlandse Taalunie*;
- *Meerjarenbeleidsplan 1998-2002*;
- Beleidsstuk *Actieplan 2002*;
- Beleidsstuk *Jaarverslag 2001*;
- Overzicht van besluiten van het Comité van Ministers en van moties en schriftelijke vragen van de Interparlementaire Commissie in 2001;
- Overzicht van organen en commissies van de Taalunie met vermelding van de namen van de leden in 2001.

Het portaal voor het Nederlands: <http://www.taalunieversum.org>

Algemeen Secretariaat
Lange Voorhout 19
2514 EB 's-Gravenhage
Postbus 10595
2501 HN 's-Gravenhage
Nederland
Telefoon: +31 (0)70 346 95 48
Fax: +31 (0)70 365 98 18
E-mail: secr@ntu.nl

Colofon

De Taalunie in 2001 en 2002: Een tussenbalans
Uitgave van de Nederlandse Taalunie

Mei 2002

Gehele of gedeeltelijke overname van de tekst van *De Taalunie in 2001 en 2002: Een tussenbalans* is alleen toegestaan met bronvermelding.

Redactie
Nederlandse Taalunie

Vormgeving
Bailleul Ontwerpbureau, Gent

Druk
Drukkerij Van Kerckvoorde, Gent

